

vlka, který byl již téměř dvě léta mrtvý; navštívil zase Anconu, kde se podvakerát nalodil na cestu do zámořských zemí; přešel opět přes Jesi, Maceratu, Spoleto, kde s ním ve snu hovořil Bůh a kde se jeho život změnil; uvítalo ho Montefalco a Bevagna, kde mu naslouchali ptáci; potom Rivo Torto, kde se bratrům zdálo, že jsou v ráji, tak veliká byla jejich radost. V nejtěžší zimě, s tím, co zbylo z jejich síly, ale téměř víc mrtvý nežli živý a bílý jako mrtvola hlásal evangelium v tomto kraji, který tak často prošel ve svém mladistvém nadšení. Nelze se divit, že v duši mnoha lidí splynul s představou, kterou si udělali o ukřižovaném, a nazývali ho druhým Kristem. Teprve v březnu se vrátil zcela vyčerpan do Porciunkule. Našel tam Eliáše, který ho chtěl okamžitě dát ošetřit lékařem z Assisi. František poslechl, ale veškerá péče byla marná. Eliáš ve velkých obavách o Františkovo zdraví zpravil papeže, který nemocnému přikázal, aby se odebral do Rieti a dal se ošetřovat jeho osobním arabským lékařem. František jako obvykle slíbil, že poslechne, ale chtěl napřed dát sbohem své Paní Chudobě, sestře Kláře.

Sotva přišel do San Damiano, začal se jeho zdravotní stav dále zhoršovat. Museli ho uložit mimo klášterní prostory. Ačkoliv byl již duben, byla zima tak pronikavá, že nepřicházelo v úvahu odvézt ho do Porciunkule, kde stoupala vlhkost z okolních bažin, kam chodili bratři řezat rákos. Téměř slepého a ukrutně trpícího ho uložili v místnosti, kde zařídili z rohožek jakousi malou temnou světničku, aby byl chráněn před světlem, jež se stalo jeho nepřitelem, ač bývalo předmětem jeho horoucího obdivu.

Padesát dní zůstal takto zavřen v absolutní tmě. Klára a její řeholnice se o něho staraly spolu se dvěma bratry, kteří přicházeli denně z Porciunkule, protože byli přiděleni ke klášteru klarisek bez práva vstoupit do něho. Františkova muka byla nepopsatelná; k pálení očního zánětu se družily tak prudké bolesti hlavy, že se dnes domníváme, že šlo o akutní zánět vedlejších nosních dutin, na něž nebylo léku. A jako by to vše ještě nestačilo, zdálo se Františkovi, že ho týrá invaze myší, jež vybíhaly ze všech koutů a lezly téměř až na něho, když nesl k ústům chléb. Rušily jeho spánek, který byl v důsledku nemoci již stejně velmi špatný. On ale snášel trpělivě tuto zkoušku, kterou jeho společníci neváhali připsat samému ďablu.

Hymna na radost

V přemíře svých bolestí, tehdy, kdy se o něho snad pokoušelo zoufalství, volal na pomoc Boha a dostalo se mu od něho právě té milosti, jež ze všech nejvíce posiluje: ujištění o věčné spáse. „Raduj se,“ řekl mu vnitřní hlas, jehož zvuk nikdy neklame, „raduj se, jako by ses již podílel na mém království.“ Bylo to jako nejotřesnější důkaz lásky, který mu chtěl Bůh dát na hranici života a smrti. Od té chvíle mu svět a ďábel už vůbec nemohli ublížit a ze srdce tohoto muže vytryskl radostný výkřik, o němž nám zanechal nepomíjející svědectví.

Hodně se psalo o Chvalozpěvu stvoření. Zůstává první velikou italskou básní v lidovém

jazyce, který se sotva vymaňuje z pout latiny. Nacházíme zde, stejně jako ve velkých biblických textech, ono vyvažování hudebních period, jež bylo přirovnáváno k úderům dvou mocných křídel.

Je celá tato báseň Františkovým dílem? Ano, pro improvizaci, pro veliké nadšení celé duše, duše spasené, která již zpívá ve slávě. Její forma však je převzata z Písma, ze třetí kapitoly Danielovy, kterou nám svatý Jeroným mistrovsky přeložil a kterou najdeme v bibli hebrejské. Jde o zpěv tří židovských mládenců v Nabuchodonozorově ohnivé peci, kteří uprostřed plamenů pozvedají svůj hlas, aniž jsou zasaženi ohněm, a vyzývají veškeré stvoření, aby chválilo Pána. Podobnosti s Františkovou básní jsou očividné, ale v ohni fyzického utrpení mu jeho víra a jeho génius vnukly tuto obměnu, která činí tento veliký chvalozpěv jeho dílem: nazývá každé Boží dílo bratrem a sestrou, jež vybízí, aby zpívali tento chvalozpěv radosti, hodný Písma.

Danielův text má pouze třicet čtyři verše; František s instinktem opravdového básníka působivě volí osmero stvoření, jež jsou nám nejdůvěrněji známá a nejbližší, dává jim téměř lidskou osobitost a zdraví je zdvořile a mile. Vznesené oslovení udílí pouze slunci, velikému pánu mezi vším stvořením, vítr však je pouze bratr vítr a oheň je bratr oheň jako prostí menší bratři.

Zde je pokus o překlad onoho textu:

Nejvyšší, všemocný, nadevše dobrý Pane,
čest, chválu, slávu, díky tobě zazpíváme,

jen tobě dobrořečit máme,
a nikdo z nás na světě hoden není
vyslovit tvoje jméno svrchované.

Buď chválen, Pane můj! Chválí tě tvorstvo
tvoje,
zvláště bratr slunce, jež je tak velikým
pánem,
dává nám den a světlo svoje,
a krásné je a září pro nás jako plamen,
a je tvým obrazem v svém jasu
milovaném.

Buď chválen, Pane můj! Na nebi sestry
krásné
lunu i s hvězdami jsi stvořil vzácné, jasné,
buď chválen bratrem větrem, jenž vane
k tvé chvále,
obloha, mraky, vzduch tě chválí neskonale,
i počasí, jímž tvorstvu život dáváš stále.

Buď chválen, Pane můj! Sestra voda tě
vzývá,
je čistá, prospěšná, vzácná, pokorná, živá,
i bratr oheň tobě chválu vzdává,
když ze tvé vůle nám i noci světlo dává
a krásu, která je silná, vlídná a žhavá.

Buď chválen, Pane můj! Chválí tě sestra
země,
je matkou nám a všechny živí každodenně
a rodí plody nám, trávu a květy něžné.
Vždy chvalte mého Pána, dobrořečte mu
v díkůvzdání
a služte mu s velkou pokorou do skonání.